

ÖNAL, Mehmet Naci, (2005), *Muğlalı Folklorcu Yusuf Ziya Demircioğlu*, **Muğla Kent Tarihi**, S.1, s.16-17.

MUĞLALI FOLKLORCU YUSUF ZİYA DEMİRCİOĞLU

Yard. Doç.Dr. Mehmet Naci ÖNAL*

Yusuf Ziya Demircioğlu, yapmış olduğu derlemeleri ve yazmış olduğu eserleriyle Türk Halk Bilimine önemli katkılarda bulunmuş bir şahsiyettir. Muğla'nın Ula ilçesinde dünyaya gelmiş olan Yusuf Ziya Demircioğlu'nun doğum tarihi kesin olmamakla birlikte, 1987(?) olarak kabul edilir.

Eğitimci, musikişinas, derlemeci ve yazar kişiliği öne çıkan Yusuf Ziya Demircioğlu, bu güne kadar gerek Muğla'da, gerek Türkiye'de yeterince bilinmemekte ve tanınmamaktadır. Türk halk kültürüne önemli katkılarda bulunmuş olmasına karşın, kendisine vefa borcu ödenememiştir. Bu cümleden hareketle **Bir Folklorcu Olarak Yusuf Ziya Demircioğlu** adlı bir Yüksek Lisans Tezi, Muğla üniversitesinde bizim danışmanlığımızda, Baki Bora Hança'ya yaptırılmıştır**.

Yusuf Ziya Bey, çocukluğunda Ula kahvelerinde saz çalan ve türkü söyleyen âşıkların olduğunu ve kendisinin bu ozanlardan etkilendiğini belirtir. Medrese eğitimi sırasında saz çalması, onun okuldan atılmasına neden olur. Bundan sonraki eğitimine Muğla'da devam edecektir. Hem medreseye, hem de muallimlik tahsilini sürdüren Yusuf Ziya, muallimlik sınavını başarıyla verir ve Ula'nın Karaböğürtlen köyüne muallim olarak atanır. Burada iki yıl öğretmenlik yapar. Bu köyde, halk kültürüyle ilgili çalışmalarda bulunur. Daha sonra yayımlayacağı **Boş Beşik ve Akkuş** romanını, buradaki yaşlılardan dinlediği ve hikâye ettiği görülür. Romanda geçenler yöredeki yaşlılarca hâlâ bilinmektedir.

İzmir'de Dârümuallimîn imtihanını kazanır. Okul idaresi ile yaşadığı sorunlar yüzünden İzmir valisi devreye girer. Vali, Yusuf Ziya'ya sahip çıkar ve onu Bursa'ya öğrenimini devam ettirmek üzere gönderir. Yusuf Ziya, Bursa'da tahsilini tamamlayıp tekrar İzmir'e döner. Ardından başta Bozdoğan ve Edremit olmak üzere pek çok yerde öğretmenlik ve idarecilik yapar. Yunan işgali sırasında, Harvan'da hastahane müdürü olarak çalışmaktadır. İşgalin genişlemesi üzerine Yusuf Ziya İstanbul'a gider. İstanbul'da muallimlik ve daire reisliği yaptıktan sonra, Dârülelhan'da yani bugünkü konservatuarda göreve başlar. Burada, önce 1921(?)'de müdür müavinliği, 1923(?)'te ise müdür olarak görev yapar.

Dârülelhanda batı tarzı müzik, Koroğlu, Sarı Zeybek, Sinanoğlu, Gerali türküleri ile büyümüş olan Yusuf Ziya Bey'e haz vermemektedir. Orada Türk müziğine yer yoktur. Yusuf Ziya Bey, Dârülelhanda halk türkülerinin notaya geçirilmesi için çalışır. Bu gayretleri ileriki yıllarda meyvelerini verecektir. Dârülelhan'da fasıl heyeti konserde bir türkü çalıp söyler. Dinleyicilerin yoğun ilgisi ile karşılaşılır. Aynı türkü defalarca çalınır ve söylenir. Bu manzara Yusuf Ziya'da türkülerini toplama heyecanı uyandırır. Bundan sonra Dârülelhanda seçme türkülerle türkü konserleri icra edilir.

Yusuf Ziya, türkü derleme faaliyetlerine anketle başlar. Maarif Vekâleti 2000 adet anket formunu 1924'te Anadolu'nun her tarafına gönderir. Bu anket çalışmasının ilk olarak uygulanması ve bunun bilimsel bir yöntem olarak o yıllarda yapılmış olması son derece önemlidir.

1926 yılında, başında bulunduğu kurumda ilk araştırma heyeti oluşturup Anadolu'yu karış karış dolaşarak türkü derlemeleri yapacaktır. Yusuf Ziya Bey, bu derlemeler için Paris'ten o dönemin ses kayıt cihazı olan fonograf makinesini getirir. Bir heyet oluşturur ve derleme gezilerine çıkarlar. Adana, Maraş, Antep, Urfa, Halep, Niğde ve Kayseri'de derlemeler yapılır. Elli bir gün süren derlemelerden 250 halk türküsü derlenir.

İkinci derleme 1927 yılında gerçekleştirilir. İlk önce Konya'ya gidilir ve buradan 70 türkü derlenir. Karaman, Akşehir, Manisa, Ödemiş, Torbalı, Aydın gezisi iki ay sürer ve derlenen türküler **Anadolu Halk Şarkıları** serilerinde 1927 yılında yayımlanır.

Üçüncü gezi 1928 yılında, İnebolu, Kastamonu, Ankara, Eskişehir, Kütahya ve Bursa'yı içine alan bir araştırma gezisi olur. Bu geziden derlenen türküler **Halk Türküleri** adıyla 1929-1931 yılları arasında yayımlanır.

Dördüncü ilmi gezi 1929 yılında olur ve Doğu Anadolu illerini kapsar. Bu gezide heyetin içinde Mahmut Ragıp Gazimihal ve Abdulkadir İnan da bulunmaktadır. İlk Türk musikisine, ikincisi Türk folkloruna önemli katkılarda bulunacak isimlerdir. Önce Sinop'a, oradan Trabzon, Rize, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum ve Erzincan illeri, köy ve kasabalarıyla dolaşmıştır. İki yüzü aşkın türkü derlenir. Otuz gün süren geziden derlenen türküler **Şarkî Anadolu Türkü ve Oyunları ve Halk Türküleri** adıyla on üç defter halinde yayımlanır.

Yusuf Ziya Beyin önderliğinde yapılan bu çalışmalar, Cumhuriyetle birlikte önem kazanan folklorik ve etnografik ürünleri değerlendirmek, türkülerini derlemek ve

Türk halk müziğini icra yolu ile tanıtmak kendi dönemi için oldukça önemli hizmetlerdir.

Yukarıda sözü edilen **Boş Beşik ve Akkuş** adlı eseri 1932'de, **Şu Dağların Ardında** 1933'te, **Anadolu'da Çocuk Oyunları** 1934'te, **Yörükler ve Köylülerde Hikâyeler-Masalar** 1934'te, **Köy Halk Türküleri** adlı çalışması 1938'de, **Anadolu'da Eski Düğün ve Evlenme Adetleri** 1938'de yayımlanmış eserleridir.

Çeşitli dergilerde ve gazetelerde yayımlanmış çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Yusuf Ziya Demircioğlu'nun özel yaşamına dair fazla bilgiye sahip değiliz. Yusuf Ziya ilk evlendiği hanımla ayrıldığını, 1941'de ikinci evliliğini yaptığını ve ikinci eşinin 1973'te vefat ettiğini biliyoruz. Yusuf Ziya 1976 yılında hayata gözlerini yumarken ardında önemli çalışmalar bırakır.

* Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi.

** Baki Bora HANÇA, Bir Folklorcu Olarak Yusuf Ziya Demircioğlu, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Üniversitesi, 2001.